

# آسیب شناسی همسریابی اینترنتی در ایران

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۳۲۷۲

آبان ماه ۱۳۹۲

دفتر: مطالعات فرهنگی

## به نام خدا

### فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	۱. تاریخچه همسریابی اینترنتی
۶.....	۲. سابقه تلاش‌های قانونی
۹.....	۳. نگاهی به سیر تدوین آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره
۱۶.....	۴. انواع سایت‌های همسریابی
۱۸.....	۵. آسیب‌ها
۲۴.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۷.....	پی‌نوشت‌ها



## آسیب‌شناسی همسریابی اینترنتی در ایران

### چکیده

همسریابی اینترنتی در دو دهه اخیر رواج یافته است. در ایران اما در ده سال اخیر مورد توجه کاربران قرار گرفته است. برآوردها از ثبت ۵۰۰ ازدواج اینترنتی در سال حکایت دارد. این شیوه همسریابی اگرچه می‌تواند به امکانی برای تسهیل ازدواج بدل شود، آسیب‌هایی از قبیل عدم آموزش، نظارت ضعیف، ناپایداری ارتباط در محیط مجازی و خلأ مشورت لازم، تهدیداتی را از طرف اینترنت برای ازدواج به وجود آورده است. این گزارش ضمن بررسی برخی از مهمترین آسیب‌های یاد شده پیشنهاداتی را به منظور جلوگیری از این آسیب ارائه می‌کند. ابعاد مذهبی، تربیتی، انتظامی و فناورانه این موضوع مبین لزوم همکاری میان‌دستگاهی است. لذا به نظر می‌رسد، پیشنهادهای زیر بتوانند برخی از آسیب‌ها را رفع کند:

۱. شورایی متشکل از نهادهای ذیربط می‌تواند وظایف نظارتی و مقرراتگذاری را به انجام رساند.

۲. ماده (۲۳) قانون جرائم رایانه‌ای اصلاح شود.

۳. تکنولوژی در فضای مجازی به‌روز شود.

۴. بانک اطلاعاتی متمرکز و منسجمی در این زمینه ایجاد شود.

۵. آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز همسریابی اجرایی شود.

۶. تشکیل خانه‌های مشاوره به‌منظور ترویج همسریابی صحیح.

وزارت ورزش و جوانان، با هدف رفع آسیب‌های همسریابی اینترنتی در اجرای ماده (۴۳) قانون برنامه پنجم آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره را به تصویب هیئت دولت رساند. براساس این آیین‌نامه مراکز همسریابی باید ضمن برخورداری از شرایط مندرج در آیین‌نامه مجوز لازم را از وزارت ورزش و جوانان دریافت کرده باشند. برخی از موارد این آیین‌نامه به‌دلیل اشکالات هیئت تطبیق مصوبات دولت متوقف شده است. در گزارش حاضر سیر آیین‌نامه و اشکالات یاد شده به تفصیل آمده است.

## مقدمه

اینترنت از بدو پیدایش با کنار زدن محدودیت‌های جغرافیایی و مرزهایی که مانع تماس میان افراد می‌شدند کاربران زیادی را به‌خود جذب کرد. سایت‌های دوستیابی از آنجا که به ارتباط میان‌فردی کمک زیادی می‌کرد از نخستین موضوعاتی بود که مورد توجه گردانندگان این وسیله قرار گرفت. چنان‌که امروزه نیز دوستیابی، جزء اولویت‌های کاربران قرار دارد.

براساس آمارهای مرکز آمار ایران، از مجموع کاربران اینترنت کشور، تعداد ۶/۴ میلیون نفر (۵۸/۱ درصد) مرد و ۴/۶ میلیون نفر (۴۱/۹ درصد) زن بوده‌اند. همچنین در سال ۱۳۸۹، کاربران اینترنت مرد، ۱۶/۶ درصد کل جمعیت مردان کشور و کاربران اینترنت زن ۱۲/۷ درصد کل جمعیت زنان کشور را به‌خود اختصاص داده‌اند



که این سهم‌ها در مقایسه با نتایج متناظر دوره قبل در سال ۱۳۸۷، به ترتیب ۴/۱ و ۳/۲ درصد افزایش داشته است.<sup>(۱)</sup>

۵۴/۵ درصد کاربران تحصیلات عالی داشته و ۳۴/۹ درصد نیز در مقطع دبیرستان به سر می‌برند.<sup>(۲)</sup>

مصرف اینترنت در جامعه جوان ایرانی به‌طور ویژه‌ای به سوی دوست‌یابی و روابط دو جنس مخالف میل کرده است. همچنانکه در این گزارش به تفصیل اشاره شده، سایت‌های دوست‌یابی در ردیف سایت‌های پرمراجعه قرار دارد. به‌گونه‌ای که فقط در یکی از سایت‌ها بنا به نظر کارشناس جرائم رایانه‌ای قریب به یکصد هزار کاربر به طور آنلاین به سایت مراجعه دارند. همین کارشناس به استناد مستندات بانکی درآمد گردانند، این سایت را از محل خرید و فروش اطلاعات اشخاص روزانه بالغ بر دوازده میلیون تومان اعلام می‌کند.

هریک از گردانندگان سایت‌های همسریابی، برای گسترش دامنه جذب کاربر گاه ده‌ها سایت را به طور همزمان راه‌اندازی و مدیریت می‌کنند. البته نکته جالب توجه اینکه هدف اغلب گردانندگان سایت‌های همسریابی در جامعه ایرانی صرفاً پوششی برای دوست‌یابی و حتی روابط نامشروع در فضای مجازی است. چنانکه براساس آمارها فقط دو درصد از ازدواج‌ها اینترنتی هستند.<sup>(۳)</sup>

این امر را می‌توان در صفحات اولیه سایت‌ها نشان داد که با تصاویر و عبارات مذهبی طراحی شده‌اند کاربران با اعتماد به همین موارد وارد می‌شوند اما در مسیر رابطه با ارائه مشخصات فردی مانند عکس و فیلم‌های خانوادگی به سوءاستفاده‌های گردانندگان می‌افتند. موارد متعددی از سوءاستفاده‌های این سایت‌ها را در دام

کارشناسان حقوقی و جزایی معرفی کردند که اغلب ناشی از اعتماد کاربران رخ داده بود این اتفاقات درحالی است که قانون جرائم رایانه‌ای به‌عنوان قانون محوری در عرصه مجازی صرفاً در ماده (۲۳) ظرفیت ناچیزی را برای مقابله با سوءاستفاده‌های این سایت‌ها در پوشش همسریابی در نظر گرفته است. که همین ظرفیت حداقل، در برابر پیچیدگی‌ها و استفاده از فرصت‌های قانونی دیگر قادر به جلوگیری از مشکلات فراوان نیست.

گزارش حاضر تلاش می‌کند تا پس از مرور تاریخی و سیر تطور سایت‌های همسریابی در ایران و جهان برخی از مهمترین آسیب‌های موجود را که در مصاحبه‌های کارشناسی آمده بود معرفی کند. سپس با بررسی وضعیت موجود سایت‌ها و قوانین، پیشنهادهایی را در دو حوزه فنی و سایتی ارائه کرده است.

### ۱. تاریخچه همسریابی اینترنتی

اگرچه ادبیات نظری همسریابی اینترنتی از دهه ۱۹۹۰ میلادی وارد دانش ارتباطات شد اما نخستین موارد همسریابی با کمک اینترنت به دهه ۱۹۶۰ میلادی و کشور آمریکا برمی‌گردد، در این دهه کاربران با پر کردن پرسشنامه‌هایی، اطلاعاتی را برای آشنایی با همسر احتمالی در کامپیوتر ذخیره می‌کردند و به این ترتیب برای کاربران دیگر با مراجعه به کامپیوتر می‌توانستند مشخصات مورد نظر خود را جستجو کنند.<sup>(۴)</sup>

اولین سامانه اینترنتی همسریابی در سال ۱۹۹۵ ایجاد شد. در این سامانه افراد



با ایجاد صفحات شخصی مشخصاتشان را براساس علائق فردی درج می‌کردند و بدین ترتیب برای دیگر کاربران امکان جستجوی نزدیکترین همسر را در گستره کاربران اینترنت فراهم می‌کرد.<sup>(۵)</sup>

این سایت اگرچه شکلی ساده و ابتدایی از یک سایت همسریابی بود به تدریج تعداد بیشتری از سایت‌ها با امکانات پیشرفته‌تر ایجاد شدند.

در ایران همواره هنجارهای فرهنگی تعیین‌کننده شکل همسریابی بوده است. شخصیت‌های مذهبی و معتمدین محلی در جوامع سنتی مراجع همسریابی بوده‌اند، آنها با در اختیار داشتن اطلاعات افراد در معرض ازدواج، با انگیزه‌های مذهبی به معرفی و برقراری ارتباط بین زن و مرد می‌پرداختند. شاید به همین دلیل ایران از جمله نخستین کشورهایی است که از امکان اینترنت در مسیر همسرگزینی بهره برده است.

نخستین سایت همسریابی اینترنتی در ایران در سال ۱۳۷۹ تأسیس شد. این سایت با الگوبرداری از سایت‌های مشابه به انتقال اطلاعات افراد به یکدیگر می‌پرداخت و بدین ترتیب زمینه آشنایی آنها را فراهم می‌آورد. به تدریج سایت‌های دیگری نیز وارد این عرصه شدند، اما تقریباً همگی به آشنایی اولیه کمک می‌کردند. از مهمترین مزایای اینترنت برای ازدواج، امنیت و آسودگی روانی ناشی از کاهش فشار از اهرم‌های کنترل اجتماعی و کمرنگ شدن نقش نابرابری‌ها از قبیل نابرابری‌های جنسی و طبقاتی و... است. به عبارت دیگر هر دو جنس در موقعیتی برابر می‌توانند انتخاب کنند و پیشنهادهایشان را با یکدیگر در میان بگذارند. در ایران جوانان در جستجوی فرصت‌های بهتر و از طرف دیگر رهایی از فشارهای ارتباط با جنس

مخالف به فضای مجازی رو می‌آورند.

اکنون در ایران براساس برآوردها، ۲ درصد از آشنایی‌های منجر به ازدواج، در فضای اینترنت اتفاق می‌افتد، البته باید اضافه کرد که براساس برآورد نگارنده بازدید تصادفی از ۱۲ سایت همسریابی و اسامی زوج‌هایی که در سایت‌ها آورده شده حدود ۵۰۰ ازدواج سالیانه از طریق اینترنت انجام می‌شود.

البته باید اضافه کرد که اساساً هدف تشکیل سایت‌های همسریابی، ازدواج و همسریابی نیست و در حقیقت دوستیابی به معنای عام آن مورد نظر این سایت‌ها قرار دارد.

به هر حال این ازدواج‌ها با همه‌گیرتر شدن اینترنت کم کم رواج می‌یابد و پا به پای آن، سایت‌های همسریابی رسمی و غیررسمی هم افزایش پیدا می‌کنند تا به کاهش مشکلات همسریابی بپردازند.<sup>(۷)</sup>

## ۲. سابقه تلاش‌های قانونی

پیش از پرداختن به سابقه تلاش‌های قانونی، برای درک بیشتر اهمیت موضوع، بد نیست به این نکته اشاره شود که «تعداد کاربران سایت‌های همسریابی در یکی از ده‌ها سایت ده هزار نفر به‌صورت آنلاین گزارش شده است که تخمین کارشناسان حوزه جرائم رایانه‌ای بیش از صد هزار نفر برای این سایت است. به‌عبارت دیگر معمولاً سایت‌های همسریابی جزء صد سایت اول پرکار هستند.

براساس اظهارات همین کارشناسان گردش مالی یکی از سایت‌ها از محل فروش





اطلاعات افراد به یکدیگر در روز بالغ بر ۱۲ میلیون تومان است و این رقم صرفنظر از امکان اخازی است که برخی از سایت‌ها و مدیرانشان بیشترین درآمد را از آن محل کسب می‌کنند. بدین‌صورت که اطلاعات و تصاویر افراد را به بهانه ازدواج و همسریابی می‌گیرند و آن را در شرایطی دیگر مثلاً پس از ازدواج به خود فرد می‌فروشند»<sup>(۷)</sup>.

اهمیت مسئله همسریابی در جامعه جوان ایرانی به حدی بود که در قانون برنامه پنجم توسعه با اختصاص ماده‌ای نمایندگان تلاش کردند قدمی در جهت کاهش مشکلات همسریابی بردارند. در چهل‌وسومین ماده از قانون برنامه پنجم دولت مکلف می‌شود:

«ماده (۴۳) - به‌منظور ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی و با تأکید بر تسهیل ازدواج جوانان و تحکیم بنیان خانواده، تأسیس مراکز و ارائه هرگونه خدمات مشاوره‌ای روان‌شناختی - اجتماعی نیازمند اخذ مجوز براساس آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران است».

شاید اجرای با تأخیر آن، این شرایط را برای سایت‌های همسریابی فراهم کرد تا بدون کمترین نظارت‌ها، پاتوق‌هایی را برای امیال عده‌ای فراهم کرده و امر مقدس ازدواج را به محفل‌هایی برای آشنایی‌های غیرواقعی بدل کنند، اما این قانون در برخورد با چنین سایت‌هایی دو بخش اساسی دارد؛ نخست اینکه مجوز سایت‌ها و مراکز همسریابی را دستگاه مشخصی مثل وزارت ورزش و جوانان صادر کند. این درحالی است نهادهای دیگری همچون سازمان نظام مشاوره‌ای کشور، تا پیش از این کار صدور مجوز برای چنین سایت‌هایی را انجام می‌داده‌اند. اما بخش دوم این قانون تأکید بر ایجاد سایت‌های همسریابی است بنابراین موضوع سایت‌های همسریابی

مورد توجه قانونگذار قرار گرفته و زیرساخت‌های قانونی آن مهیاست.

دفتر ازدواج و تعالی خانواده در وزارت ورزش و جوانان به‌منظور اجرای ماده (۴۳) قانون برنامه، سلسله فعالیت‌هایی را به اجرا گذاشت که نتیجه آن در قالب پیش‌نویس آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره به هیئت دولت ارائه شد. آیین‌نامه یاد شده، با اصلاحات اندکی در مهرماه سال ۱۳۹۱ از طرف معاون اول رئیس‌جمهور جهت اجرا ابلاغ گردید.

پس از ابلاغ آیین‌نامه، وزارت ورزش و جوانان، براساس شیوه‌نامه اجرایی جهت ثبت‌نام از مراکز همسریابی فراخوان داد. به گفته مسعود امینی مدیرکل دفتر ازدواج و تعالی خانواده ۱۸۳ مرکز تا پایان اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۲ مشمول دریافت مجوز قرار گرفته‌اند. براساس گفته‌های امینی سایت‌های همسریابی نیز به‌عنوان مرکز همسریابی مشمول این آیین‌نامه قرار می‌گیرند.

البته تا پیش از این، مراکز همسریابی به‌عنوان مراکز مشاوره از سازمان نظام مشاوره‌ای کشور مجوز دریافت می‌کردند و همین مسئله موجب شد تا هیئت تطبیق مصوبات دولت با قوانین در مردادماه سال جاری ایراداتی را به آیین‌نامه مذکور وارد کند که مهمترین ایرادها مربوط به تداخل در مسئولیت‌های سازمان نظام مشاوره با وزارت ورزش و جوانان در تعیین استانداردها و مجزدهی به مراکز همسریابی است.

همین اشکال نیز باعث شد تا همه تلاش‌های دفتر ازدواج و تعالی خانواده تدوین آیین‌نامه تا ثبت نام و بررسی شرایط تا صدور مجوزهایی که قرار بود شهریورماه امسال اعطا شود متوقف بماند.



البته وزارت ورزش و جوانان نیز در پاسخ به ایراد فوق‌نامه‌ای را تنظیم و ارائه کرده که در انتهای این گزارش می‌آید، اما مهمترین پاسخ این وزارتخانه این است که امر صدور مجوز برای مراکز همسریابی، از جمله امور حاکمیتی است که سازمان غیرحاکمیتی نمی‌تواند تصدی آن را به‌عهده بگیرد.

### ۳. نگاهی به سیر تدوین آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره

براساس نشست‌های متعددی که با تعدادی از مسئولان و کارشناسان وزارت ورزش و جوانان برگزار شد و ضمن بررسی اسناد و مدارکی که پشتوانه گزارش حاضر بوده و به پیوست آمده است، شرح مآوقع سیاستگذاری‌های قانونی در طی سال‌های اخیر در مورد «همسریابی اینترنتی» بدین قرار می‌باشد:

به‌دنبال ماده (۴۳) قانون برنامه پنجم و به‌منظور رفع مشکلات مراکز همسریابی به‌ویژه همسریابی اینترنتی وزارت ورزش و جوانان جلساتی را با دعوت از کارشناسان در برخی از دستگاه‌های ذیربط برگزار کرد. ماحصل این جلسات تنظیم پیش‌نویس آیین‌نامه‌ای بود که با عنوان ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره جهت تصویب به هیئت دولت ارائه شد. این آیین‌نامه در مهرماه سال ۱۳۹۱ توسط معاون اول رئیس‌جمهور تصویب و ابلاغ شد.

طبق ماده (۲) این آیین‌نامه «به‌منظور ساماندهی و اعتباربخشی مراکز متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی، ارائه هرگونه خدمات مستلزم اخذ مجوز می‌باشد». در ماده (۳) مصوبه مذکور آمده است که «خدمات مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده شامل:

الف) آموزش و مشاوره حقوق و وظایف متقابل زن، مرد و فرزندان در خانواده،

ب) آموزش و مشاوره قبل و بعد از ازدواج،

ج) آموزش و مشاوره امور اعتقادی، فرهنگی، تربیتی و رفتاری خانواده،

د) آموزش و مشاوره در جهت ارتقای توانمندی جوانان در امور فردی و

اجتماعی،

هـ) تسهیل همسرگزینی می‌شود».

همچنین طبق ماده (۷) این مصوبه «دارنده مجوز موظف است براساس

دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت ورزش و جوانان و سازمان بهزیستی کشور، فضای

مناسب و امکانات و نیروی انسانی متخصص را متناسب با خدمات موضوع مواد (۳)

و (۴) تأمین نمایند» و یا ماده (۱۱) مصوبه اشاره به «مراکز فعال در ارائه خدمات

مشاوره دارد که از زمان ابلاغ این آیین‌نامه مکلفند حداکثر ظرف ۶ ماه نسبت به

تطبیق وضعیت خود با شرایط مندرج در آیین‌نامه اقدام نموده و پس از انقضای مهلت

یاد شده فعالیت مراکز مذکور مجاز نمی‌باشد». شرح مبسوط این مصوبه طی ۱۲ ماده

آمده است که در پیوست شماره ۱ قابل ملاحظه است. در واقع این مصوبه تلاشی در

جهت کاهش مشکلات همسریابی اینترنتی به‌شمار می‌رفت.

براین‌اساس مجوز سایت‌ها و مراکز همسریابی در دستور کار وزارت ورزش و

جوانان قرار گرفت. این درحالی است که تا پیش از این، کار صدور مجوز برای چنین

سایت‌هایی از طریق سازمان نظام مشاوره‌ای کشور، صورت می‌گرفت. بنابراین با

توجه به مصوبه مذکور و در جهت اجرای آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز



مشاوره و با استناد به ماده (۹) آیین‌نامه مذکور، شیوه‌نامه اجرایی آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره به شرحی که در پیوست ۲ آمده است، تنظیم گردید که به استناد بندهای «۵-۱۲» و «۵-۱۴» ماده (۵) این شیوه‌نامه، صدور مجوز مراکز مشاوره و تعیین استانداردهای لازم جهت ایجاد و راه‌اندازی سایت همسرگزینی وابسته به مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده در دستور کار این سازمان قرار داشت. به‌طور مثال در ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی «کلیه اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی واجد شرایط براساس این آیین‌نامه می‌توانند درخواست صدور مجوز مراکز مشاوره را داشته باشند». در ماده (۴) نیز به شرایط متقاضیان تأسیس مراکز مشاوره پرداخته شده است. همانطور که ذکر گردید شرح کامل این شیوه‌نامه اجرایی در پیوست آمده است.

در راستای آیین‌نامه اجرایی و بنا به گفته مسعود امینی مدیر دفتر ازدواج و تعالی خانواده وزارت ورزش و جوانان، از زمان ابلاغ آیین‌نامه این وزارتخانه اقدامات اجرایی لازم از جمله ایجاد و راه‌اندازی سامانه الکترونیکی صدور مجوز مراکز مشاوره به نشانی [www.moshaver.msy.gov.ir](http://www.moshaver.msy.gov.ir) را در اسفندماه سال ۱۳۹۱ راه‌اندازی نموده و اقدام به ثبت‌نام بیش از ۱۰۰۰ نفر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و بالاتر در رشته‌های روانشناسی و مشاوره از سراسر کشور نمودند که از این تعداد ۴۰۰ نفر موفق به ثبت نهایی گردیدند و مدارک آنها درحال بررسی و پیگیری می‌باشد و تعداد ۴۰ نفر از این متقاضیان که عمدتاً نخبگان و اساتید برجسته کشور می‌باشند مراحل مصاحبه‌های اعتقادی و علمی آنها انجام پذیرفته و مجوز آنان در آستانه صدور بود و مقرر گردید که مراسم تحلیف و اعطای مجوز به آنان در

تاریخ ۲۷ و ۲۸ مردادماه ۱۳۹۲ برگزار گردد، از دیگر اقدامات صورت گرفته تعیین و تعریف مراکز مشاوره در سه سطح مختلف بود که مراکز مشاوره سطح یک به مراکزی اطلاق می‌شود که به مراجعان به‌صورت مشاوره حضوری، مشاوره از طریق سایت همسرگزینی و مشاوره تلفنی مشاوره می‌دهند و مراکز سطح دو، مراکزی هستند علاوه بر ارائه خدمات مشاوره حضوری دارای مشاوره تلفنی نیز می‌باشند و در نهایت مراکز سطح سه که دارای خدمات مشاوره حضوری می‌باشند.<sup>(۱۴)</sup>

براساس نامه‌ای که در پیوست ۳ این گزارش آورده شده، متعاقب بررسی‌ها و اعلام نظر مقدماتی «هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین»، از جانب رئیس محترم مجلس شورای اسلامی اشکالاتی بر شیوه‌نامه اجرایی آیین‌نامه «ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره» وارد است که طی نامه‌ای خطاب به ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران آورده شده است که شامل:

نظر به تشکیل «سازمان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران» براساس «قانون تشکیل سازمان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۲» و اینکه حوزه صلاحیت‌هایی که در ماده (۳) قانون مذکور برای آن در نظر گرفته شده، طبق تبصره «۱» ماده مذکور شامل «کلیه شاغلین به حرفه‌های روانشناسی و مشاوره» می‌گردد. علیهذا، مواد مختلف مصوبه مذکور از جمله بندهای «ب»، «پ»، «ت» و «ج» ماده (۱)، بند «د» ماده (۵)، ماده (۷) و ذیل تبصره آن، تبصره ماده (۹)، مواد (۱۰)، (۱۱) و (۱۲) که برای اشتغال به امر مشاوره و روانشناسی، اخذ



مجوز از نهادهایی همچون وزارت ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنجم توسعه را ضروری دانسته و یا بر نظارت نهادهای مذکور بر مراکز مشاوره تأکید کرده، مغایر با مواد مختلف قانون صدرالذکر از جمله مواد (۱)، (۳)، (۴) و (۵) آن می‌باشد.

از آنجا که در مواد (۱۹) و (۲۰) قانون مذکور، تخلفات و مجازات‌های مربوط به مشاوران و مراجع صالح برای رسیدگی به تصریح مشخص شده، ماده (۹) مصوبه که به تخلفات، مجازات‌ها و مراجع رسیدگی متفاوتی با مواد مذکور اشاره کرده، مغایر قانون است. ماده (۱۱) مصوبه نیز با همین استدلال، مغایر قانون می‌باشد و موارد دیگر که در پیوست شماره ۳ آورده شده است.

در واکنش به نامه مذکور، معاون حقوقی وزارت ورزش و جوانان، جوابیه‌ای را خطاب به معاونت محترم قوانین مجلس شورای اسلامی تهیه و تقدیم نمود که طبق آن گزارشی از عملکرد، فعالیت‌ها و اقدامات صورت گرفته وزارتخانه در مدت طی شده از زمان ابلاغ آیین‌نامه، آورده شده و سپس در بند «۲» نامه، این‌گونه آمده است که «لازم به ذکر است که تصریح ماده (۴۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه و صراحت قانون ارائه هرگونه خدمات مشاوره‌ای، روانشناسی اجتماعی نیازمند اخذ مجوز براساس آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران بوده درحالی که قانون سازمان نظام روانشناسی و مشاوره مستند به ماده (۱) که به سازمان غیردولتی و استقلال شخصیت حقوقی آن اشاره دارد. همچنین ماده (۳) و تبصره ذیل آن و مواد (۴) و (۵) سازمان نظام روانشناسی مبادرت به صدور پروانه فعالیت و ارائه شماره نظام به افراد می‌نماید، درحالی که آیین‌نامه ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره در

بندهای «ب»، «پ»، «ت» و «ج» ماده (۱) اشاره به اخذ مجوز مراکز مشاوره از وزارت ورزش و جوانان و سازمان بهزیستی دارد. لذا با عنایت به مصادیق متفاوت اشخاص و افراد مشمول مقررات مزبور (نظارت بر تأسیس و فعالیت مراکز با وزارت ورزش و جوانان و نظارت بر صلاحیت علمی و تخصصی افراد مشاور با سازمان نظام روانشناسی) اقدام آن سازمان در صدور مجوز مراکز فاقد وجاهت قانونی بوده و اعطای این صلاحیت به آن سازمان به‌موجب آیین‌نامه اصلاحی مجلس شورای اسلامی است».

با عنایت به قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه (مؤخر التصویب) مجلس شورای اسلامی ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ نسبت به قانون سازمان نظام روانشناسی و مشاوره مصوب سال ۱۳۸۲ و نظر به لازم‌الاتباع و لازم‌الاجرا بودن قانون مؤخر می‌باشد. لذا اهمیت اهداف مقرر در ماده (۴۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه مبنی بر ضرورت ساماندهی و اعتباربخشی مراکز مشاوره متناسب با فرهنگ اسلامی و ایرانی ایجاب می‌نماید نظارت بر نحوه تشکیل و اداره مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده وفق تصریح مقرر در قانون مزبور در صلاحیت وزارت ورزش و جوانان قرار گرفته و مفاد مقرر در ماده (۳) قانون سازمان نظام روانشناسی مبنی بر صلاحیت آن سازمان در اعطای پروانه کار صرفاً مربوط به کادر نیروی انسانی مؤسس و مدیر مراکز خدمات مشاوره بوده و مغایرتی با اعطای صلاحیت صدور پروانه مراکز خدمات مشاوره ندارد.

در بند «۴» جوابیه اینچنین آمده است «با عنایت به مراتب معنونه و نظر به هدف تشکیل مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده و جلب اعتماد آحاد جامعه





به خصوص قشر جوان و رجوع به مراکزی که دارای مجوز از مراکز دارای مجوز از نهادهای معتبر قانونی و دولتی می‌باشد ایجاب می‌نماید که صلاحیت و حدود اختیارات وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان عالی‌ترین مرجع و وزارتخانه دولتی مرتبط با امر جوان تقویت گردیده تا با بهره‌گیری از خدمات تخصصی سایر ارگان‌های دولتی از قبیل مرکز امور زنان و مطالعات نهاد ریاست‌جمهوری، وزارت بهداشت، درمان و امور پزشکی، وزارت علوم، تحقیقات و... همچنین نهادهای غیردولتی از قبیل سازمان روانشناسی، انجمن‌ها و تشکل‌های غیردولتی در حوزه ازدواج و خانواده نسبت به صدور پروانه فعالیت و نظارت بر عملکرد مراکز خدمات مشاوره اقدام نماید و از این طریق نیز وزارت بر عملکرد مراکز نظارت نموده و پاسخگو در برابر مجلس شورای اسلامی باشد» و موارد دیگری که در نسخه آورده شده در پیوست ۴ قابل بررسی است که بدین صورت خواستار جلب نظر آن مرجع محترم جهت ضرورت اجرایی کردن مفاد آیین‌نامه بوده است.

مطلبی که از نظر گذشت، ماحصلی بود از آنچه در جریان سیاستگذاری‌های قانونی و مصوبات اجرایی، موضوع همسریابی اینترنتی از زمان ایراد مسئله در مجامع رسمی، با آن مواجه شده است و لذا به‌نظر می‌رسد گسترش فضای مجازی راه‌اندازی سایت‌های همسریابی یک فرصت اجتماعی است، اما اگر عملکرد آنها مطلوب نباشد و به سایت‌های دوستیابی تغییر کارکرد دهد یا کرامت انسانی در آنها نادیده گرفته شود باید منتظر پیامدهای تلخی باشیم، در صورتی که فی‌نفسه فعالیت این سایت‌ها نمی‌تواند نامطلوب باشد. بنابراین راه‌اندازی سایت‌های همسریابی با کارکرد همسریابی فی‌نفسه نه تنها اشکالی ندارد، بلکه نحوه مدیریت آنها محل تأمل است.

#### ۴. انواع سایتهای همسریابی

۱. سایتهای همسریابی که به‌طور متمرکز در امر همسریابی موقت و دائم اختصاص دارند. در این سایتهای افراد پروفایل‌هایی را ایجاد می‌کنند که به دیگران امکان می‌دهد با مشخصات و علائق‌شان آشنایی پیدا کنند معمولاً این سایتهای به جستجوگرهایی مجهز هستند که به جستجو در میان پروفایل‌ها براساس معیارهای جستجو می‌پردازند کاربران الزاماً باید با پرداخت هزینه یا بدون پرداخت عضو شوند تا بتوانند از امکانات سایت استفاده کنند. اشکالات بزرگ این سایتهای احتمال ورود اطلاعات غیرواقعی در پروفایل‌های کاربران است و از آنجا که تمامی امکانات سایت به محیط مجازی محدود می‌شود امکان بررسی صحت اطلاعات وجود ندارد کاربران معمولاً اطلاعات دقیق خود را پس از آشنایی اولیه و طی زمانی ۱۰ تا ۲۰ روزه در اختیار یکدیگر قرار می‌دهند.

۲. در سایتهای دسته دوم، همسریابی یکی از زیرمجموعه‌های سایتهای به‌شمار می‌رود و در کنار چندین کارکرد دیگر بخشی به همسریابی اختصاص پیدا می‌کند. در این بخش افراد پروفایل‌هایی را ایجاد می‌کنند و براساس اطلاعات موجود به آشنایی و برقراری رابطه می‌پردازند. به‌طور طبیعی به‌دلیل نوع کاربران گرایش این سایتهای به دوستیابی معطوف می‌شود و همسریابی فقط پوشش برای این موضوع است.

۳. سایتهای نوع سوم در حقیقت وابسته به یک سازمان یا مؤسسه در دنیای واقعی است و کارکرد سایت صرفاً در جهت گسترش دامنه فعالیت است. در این سایتهای افراد اطلاعات خود را برای مدیران مؤسسه ارسال می‌کنند و مدیران براساس



اطلاعات ارسالی فرد مناسب را به او معرفی می‌کنند مراحل بعدی ارتباط معمولاً با نظارت مؤسسه و در دنیای واقعی ادامه پیدا می‌کند.<sup>(۸)</sup>

مهمترین مزیت این سایت‌ها حضور مستمر مشاوران در فرآیند رابطه است و البته ایراد بزرگ نیز سرایت محدودیت‌های دنیای واقعی در دنیای مجازی است. به‌طور کلی انواع کاربران از نظر کارشناسان چند دسته هستند که در ذیل آمده است:<sup>(۹)</sup>

۱. افراد ساده لوح و در واقع قربانیانی که به راحتی اطلاعات خانوادگی خود را به‌صورت دقیق وارد کرده و به‌راحتی هم ابراز علاقه می‌کنند که اکثریت را شامل می‌شوند.

۲. افراد سودجو و کلاهبردار که غیر از مدیران سایت‌ها بوده، افرادی هستند که در سایت‌ها به نوعی عضو شده‌اند و به‌صورت حرفه‌ای ارتباط برقرار می‌کنند و از اطلاعات به‌دست آمده از اشخاص سوءاستفاده می‌کنند. اخاذی، باجگیری و دزدی در قبال اطلاعات شخصی افراد. اشخاص بسیاری هم از این بابت متضرر شده بودند که به‌عنوان شاکی مراجعه می‌کنند.

۳. افراد فاسدی که به‌جای رفتن به خیابان‌ها و پارک‌ها در این سایت‌ها دنبال موارد خود می‌گردند که بیشتر بین آقایان رایج است و مثلاً یک آقا می‌تواند در عین حال به چند خانم درخواست ازدواج بدهد که منطقی و طبیعی نیست و یا همچنین در مورد خانم‌ها.

۴. افراد معمولی که به دلایل مختلف از جمله معذوریات اجتماعی که دارند امکان برقراری ارتباط در فضای واقعی را ندارند در این فضای مجازی به‌راحتی می‌توانند ارتباط برقرار کنند. عده‌ای باور دارند که از طریق این سایت‌ها می‌توانند همسر ایدئال خود را بیابند و ظاهر موجه بسیاری از این سایت‌ها این باور را تشدید می‌کند.

درحالی که بررسی‌های ما نشان می‌دهد که اکثر موارد این اطلاعات ابراز شده متعلق به اشخاص حقیقی نیست و صحت و سقم اطلاعات دچار مشکل است و همانطور که ذکر شد اکثراً یا به ازدواج نمی‌رسد یا پایان خوشی ندارد.

## ۵. آسیب‌ها

### ۱. عدم آموزش

فرآیند همسریابی از حساس‌ترین مراحل زندگی یک انسان است. جوانان جویای همسر به دلایل متعدد تجربه کافی برای همسر ایدئال را ندارند و به همین دلیل در مکانیسم‌های سنتی همسریابی، فرد همزمان در کنار بزرگ‌ترها آموزش‌های لازم را نیز می‌دید. آموزش‌های مورد نظر در دو بخش تقسیم می‌شوند:

#### - امر همسریابی

منظور از این نوع آموزش‌ها، شناخت ملاک‌ها و معیارهای همسر ایدئال است با توجه به گستردگی اطلاعات کاذب یا جعلی و غیرواقع کاربران باید روش‌های همسریابی اینترنتی و مشکلات موجود را آموزش ببینند.

#### - روش جستجوی همسر در فضای مجازی

معمولاً در این سایت‌ها کمتر آموزش انجام می‌گیرد، حضور متخصصین و صاحب‌بنظران امر در این سایت‌ها مورد غفلت واقع شده و تنها فضایی برای نزدیک کردن افراد به یکدیگر از طریق فضای مجازی مد نظر بوده است.<sup>(۱۰)</sup>



## ۲. ازدواج‌های موقت در پوشش ازدواج دائم

علی‌القاعده در فرآیند همسریابی بیش از آنکه به ازدواج موقت توجه شود باید ازدواج دائم مورد اهتمام قرار گیرد. لکن در فضای مجازی دوستیابی و ازدواج موقت بیش از همسریابی مورد توجه قرار می‌گیرد. به طوری که ازدواج موقت مجازی در برخی از سایت‌ها تبلیغ می‌شود.

## ۳. کاربری غیرهمسریابی

بر اساس گزارش وزارت ورزش و جوانان محدوده سنی مراجعان به سایت‌های همسریابی پایین‌تر از سن ازدواج بوده و نظارتی بر راستی و نادرستی محتوا انجام نمی‌گیرد. کاربران معتنا بهی به صورت تفنن و تفریح وارد این سایت‌ها می‌شوند و از آنجا که هیچ کنترل بر سن این افراد نمی‌شود موجب ناامن شدن فضا از یکسو و تأثیرات سوءاخلاقی بر کاربران می‌شود، البته لازم به ذکر است که این به معنای وجود محتواهای غیراخلاقی در سایت‌های مورد نظر نیست.

## ۴. ناپایداری ارتباط

ارتباط گذرا و ناپایدار از دیگر آسیب‌های همسریابی اینترنتی است در این فضا هر فرد همزمان با افراد زیادی ارتباط برقرار کرده و به محض آنکه فرد مقابل تنها یکی از ملاک‌ها را نداشت به راحتی حذف و فرد دیگری جایگزین می‌شود و افراد وقتی برای شناخت یکدیگر نمی‌گذارند، در فرآیند ارتباط اگر فرد با پروفایل پربارتری از

شخص دیگری روبرو شود به راحتی رابطه قبلی را کاهش داده یا لغو می‌کند و با فرد جدید که معیارهای بهتری دارد ارتباط برقرار می‌کند، البته در این مورد، کارشناسان تفاوت‌هایی را بین رفتار خانم‌ها و آقایان قائل می‌شوند.

### ۵. نظارت ضعیف و ناکارآمد

نظارت مهمترین رکن سایت‌های همسریابی است و در غیر این صورت سایت‌ها مصارفی جز همسریابی را پیدا می‌کنند، البته سیستم نظارتی چند سایت بسیار قوی و کارآمد است و نمی‌توان به مدیران این سایت‌ها گله کرد چون نیت آنها ایجاد بستر مناسب بوده و این مهم در امکانات جامع یکی از این سایت‌ها به وضوح ملموس و محسوس بود و اشکال از فرهنگ کاربرانی است که به صورت ناصحیح از این تکنولوژی استفاده می‌کنند و لکن همزمان با بالا بردن فرهنگ کاربران باید سایت‌های دقیق و کارآمد را الگوسازی نموده که امکان تخلف در سایر سایت‌ها نیز کاهش می‌یابد.

### ۶. انگیزه‌های سودجویانه و گاه غیراخلاقی در راه‌اندازی سایت

به نقل از مؤمنی‌نسب کارشناس جرائم رایانه‌ای در بعضی موارد بررسی شده که به حکم قضایی پرینت حساب‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت رقم‌های خیلی سنگین و با تراکنش‌های مالی زیاد و حتی میلیاردی جابجا می‌شد. مثلاً تراکنش مالی در یکی از سایت‌ها روزانه حدود ۱۲ میلیون تومان بود.<sup>(۱۱)</sup> درحالی که در فرهنگ مذهبی ما افرادی که برای ازدواج وساطت می‌کردند با انگیزه‌های خدایسنده وارد می‌شدند و همین امر بسیاری از



مشکلات بعدی را پیشگیری می‌کرد. اگر انگیزه‌هایی اخلاقی و دینی جایگزین شوند از ابتدا خانواده‌های مستحکم و براساس اصول اخلاقی و دینی شکل می‌گیرند، اما اگر انگیزه مؤسسين سایت جذب منافع مادی و یا مشابه آن باشد هیچ تضمینی برای حفظ کاربران از مسائل و مشکلات متعددی که به‌طور بالقوه در سایت‌ها وجود دارد، نیست.

### ۷. خلأ مشورت‌های لازم

مهمترین کارکرد مراکز همسریابی ارائه مشاوره به افراد جویای ازدواج است تا به آنها در انتخاب همسر مناسب کمک کند. مشورت کارویژه‌ای است که تنها به‌همراه آن، مراکز همسریابی می‌توانند در شکل‌گیری ازدواج نقشی مؤثر ایفا کنند. لکن کمتر سایتی به مشورت‌دهی توجه نشان داده است و هیچگونه پیگیری و مسئولیتی نسبت به شکل‌گیری نوع رابطه اشخاص وجود ندارد.

### ۸. ناپایداری ارتباط در محیط‌های مجازی

امروز همه می‌توانند با مراجعه به کافی‌نت یا کامپیوتر شخصی به راحتی وارد سایت‌هایی شده و شروع به دوستیابی و اصطلاحاً با افراد ناشناس «چت» کنند. براین اساس در محیط وب می‌توان با هر شخصیتی در شبکه احساس و عاطفه را به اشتراک گذاشت. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی پلیس، اینکه ادبیات اینترنتی کاربران چقدر با ساختار اجتماعی سطح جامعه تطابق دارد، موضوعی بحث‌برانگیز است. آیا اشتراک سلائیق دو پسر و دختر جوان در فضای «چت روم» می‌تواند زمینه مناسبی

برای ازدواج این دو در جامعه باشد؟ درحال حاضر بسیاری از جوانان ساعت‌ها یا به‌طور متناوب روزها و ماه‌ها پای این نوع دوستیابی‌های مجازی می‌نشینند. طبق آمار اداره کل مطالعات اجتماعی و بررسی‌های اجتماعی ناجا، ۶۳ الی ۶۸ درصد پت روم‌ها در اختیار جوانان قرار دارند؛ خصوصاً جوانان ایرانی که حتی گوی سبقت را از مردم آمریکا و کانادا هم ربوده‌اند. البته محتوای ۴۸ درصد این پت روم‌ها را اطلاعاتی چون عکس دربرگرفته و این درست آن چیزی است که می‌تواند جوان و نوجوان را تحت تأثیر قرار دهد.<sup>(۱۲)</sup>

## ۹. ناممکن شدن سنجش صحت اطلاعات

رایج‌ترین مسئله فضای مجازی به صحت اطلاعات وارد شده از طرف کاربران مربوط می‌شود. در مورد همسریابی اینترنتی مجردها تنها مشتریان سایت‌های همسریابی نیستند. پشت نقاب کاربران این سایت‌ها، گاهی مردان متأهل و خانواده‌داری هستند که با انگیزه‌های دیگری پایشان به این سایت‌ها باز شده است.

اغلب کاربران با ورود اطلاعات ناصحیح دیگران را جذب می‌کنند و چه بسا مدت‌ها ارتباط آنها ادامه پیدا کند. درحالی که تصورات فی‌مابین براساس اطلاعات کاذب شکل گرفته و همین امر موجب مشکلات متعدد اجتماعی و روانی برای کاربران می‌شود. تا جایی‌که تجربه ثابت کرده است بعضی از کاربران اغفال شده وقتی با حقیقت مواجه می‌شوند برای همیشه یا مدتی طولانی از ازدواج منصرف شده و حتی بعد از ازدواج نیز با ذهنیت همراه با تردید و شک وارد زندگی مشترک می‌شوند.<sup>(۱۳)</sup>





از طرفی اکثر مدیران و مسئولین این سایت‌ها کم‌سن و سال و مجرد هستند که جزئی‌ترین و شخصی‌ترین اطلاعات فرد را در اختیار دارند که خود مسئله بزرگی است چراکه هر کسی صلاحیت داشتن این اطلاعات خصوصی را ندارد و لو رفتن این اطلاعات آسیب‌های جدی را بر خانواده‌ها تحمیل می‌کند. به گفته یک کارشناس امور زنان و خانواده در همسریابی اینترنتی دسترسی به اطلاعات شخص فوق‌العاده آسان است در عین حال فضای اینترنت فضای ایمنی نیست و فضای نت باید تسهیل‌کننده تعاملات باشد، مسافت‌ها را بشکند و زمان‌ها را نذیره کند، اما کار اصلی از طریق مؤسسات مرتبط صورت گیرد.

#### ۱۰. جایگزینی معیارهای ناکارآمد در انتخاب همسر

ویژگی‌های فضای مجازی باعث می‌شود تا معیارهای جدیدتری مورد توجه کاربران قرار گیرد. معیارهایی که به شرایط ظاهری فرد برمی‌گردد درحالی که ازدواج‌های موفق مبتنی بر ویژگی‌های غیرظاهری افراد است. به‌عنوان مثال چگونه فضای اینترنت می‌تواند اصالت خانوادگی را منعکس کند.

آیا تداوم رابطه اینترنتی می‌تواند به معنی تداوم رابطه واقعی و زندگی مشترک باشد؟ آیا تعامل می‌تواند به معنی تفاهم باشد؟

هیچ‌کدام از ویژگی‌های روحی و روانی افراد را نمی‌شود از طریق اینترنت به‌درستی بررسی کرد اکثر انسان‌ها به‌صورت غیرحضوری بهتر می‌توانند صحبت کنند و حرف‌های زیبایی بزنند آنها می‌توانند تصویر فردی باشخصیت، مسئولیت‌پذیر

با فرهنگ و سایر محسنات را صرفاً با نحوه نگارش خود در ذهن فرد مقابل طراحی کنند این تصاویر زیبا برای فرد مقابل وابستگی ایجاد می‌کند از کجا باید به صحت حرف‌ها یا اطلاعات پی برد.

### جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

همچنان‌که آمد از مهمترین مزایای ازدواج‌های اینترنتی به امکان ارتباط رو در رو و بی‌واسطه مربوط می‌شود که به کاربران امکان می‌دهد درباره علائق متقابلشان حرف بزنند بی‌آنکه با محدودیتی مواجه باشند. از دیگر مزایای این وسیله صرفه‌جویی مالی و زمانی است. اگر کاربری بخواهد در دنیای واقعی با ۱۰ نفر در مورد ازدواج حرف بزند باید زمان و هزینه معتابهی را صرف کند درحالی‌که در فضای مجازی در زمان کوتاه و هزینه‌ای ناچیز می‌تواند با همین تعداد افراد ملاقات مجازی داشته باشد.<sup>(۱۵)</sup>

با وجود مزایای فوق، آسیب‌های متعددی متوجه کاربرانی است که در فضای مجازی به جستجوی همسر می‌پردازند. کاربرانی را که در جستجوی همسر از فضای مجازی استفاده می‌کنند، تهدید می‌کند. به مواردی از این آسیب‌ها اشاره شد.

در ماده (۴۳) قانون برنامه پنجم به‌طور ضمنی تکالیف دولت در همسریابی مورد توجه قرار گرفته است. با این وصف ابعاد چندگانه همسریابی اینترنتی خارج از مقدرات یک دستگاه است که از نظر خانم نیلچی‌زاده کارشناس امور زنان و خانواده طرح ملی ساماندهی ازدواج، طرح کلان و بزرگی است که نیازمند این است که همه دستگاه‌های مرتبط با هم تحت یک فرماندهی واحد و با تعیین وظایف فرهنگی و



مشارکتی و حیطة مشارکت‌های مهندسی فرهنگى بشوند.<sup>(۱۶)</sup>

ابعاد فناوری اطلاعات، مذهبی، تربیتی و انتظامی مستلزم حضور همزمان و مشارکت تمامی دستگاه‌های مجری است. مهمترین پیشنهاد برای نظارت مداوم بر مراکز اینترنتی همسریابی تشکیل شورایی متشکل از نمایندگان دستگاه‌های مسئول است. شاید در برابر این پیشنهاد گفته شود شوراهای دیگری مانند کمیته تعیین مصادیق جرائم رایانه‌ای فعالیت دارند درحالی‌که در کمیته یاد شده ابعاد مذهبی و تربیتی و نیز رصد مداوم مراکز همسریابی مورد بررسی قرار نمی‌گیرد.

در این کمیته صرفاً مصادیق جرائم شناسایی می‌شوند. درحالی‌که پیشنهاد ارائه شده خواستار شورایی است که قبل از این دو وظیفه امور دیگری از جمله ابعاد مقرراتگذاری و نظارت‌های تربیتی و مذهبی را در شمول وظایف خود دارد که با مرور زمان با عملیاتی شدن این شورا فرهنگ استفاده از فضای مجازی در جامعه نیز بالا می‌رود.

نکته دیگر آنکه همسریابی اینترنتی بدون مؤسسات واقعی از منشأ آسیب‌هایی است که جلوگیری از آنها موجب هزینه و مسائل فراوان دیگری است. در این مسیر پیشنهاد‌های زیادی قابل طرح و بررسی است. از جمله راه‌اندازی خانه‌های مشاوره در محلات، توانمندسازی مراکز مشاوره در دانشگاه‌ها و... که در جای خود قابل بررسی است. با توجه به ابعاد متعدد همسریابی در فضای مجازی در نظر گرفتن جوانب اخلاقی، امنیتی، مذهبی و فضای مجازی از اهمیت زیادی برخوردار است. فضای مجازی با فضای واقعی پیوند یابد، به‌عبارت دیگر ملاقات‌ها و گفتگوهای پس از آشنایی اولیه در خانه‌های با نظارت مشاور و خانواده‌های طرفین برگزار شود تا

بخش مهمی از نگرانی‌ها و آسیب‌های احتمالی رفع شود نکته مهم این است که از دیگر ظرفیت‌های قانونی، تقویت ماده (۲۳) قانون جرائم رایانه‌ای است.

به گفته کارشناس حوزه جرائم رایانه‌ای، آقای مؤمنی‌نسب: «قانون جرائم رایانه‌ای ماده (۲۳) نیز نیاز به یکسری اصلاحات دارد تا دست ما را باز بگذارد و جریمه هم باید مرتبط با جرم وجود داشته باشد، در این صورت می‌توان از بسیاری آسیب‌های فضای مجازی، پیشگیری کرد. این ماده به اختیاراتی که تعیین مصادیق و لزوم تبعیت ارائه‌دهندگان خدمات میزبانی از این کمیته اشاره دارد.»<sup>(۱۷)</sup>

اما پیشنهاد به‌روزرسانی تکنولوژی در فضای مجازی که در راستای پیشگیری و رفع آسیب‌های همسریابی اینترنتی بسیاری از آسیب‌ها از طریق ارتقای مسائل فنی بهبود می‌یابد، چنان‌که به گفته آقای مؤمنی‌نسب، «سیستم فیلترینگ در کشور ما به‌روز نشده درحالی که تکنولوژی اینترنت امروزه محتوای محور شده و ما نیز باید فیلترینگ محتوایی متناسب با آن را دارا باشیم نه URL فیلترینگ که در آن فقط نشانه‌های خاص فیلتر می‌شد. حتی در ژاپن هر شخصی برای ورود به اینترنت یک IP و یک کد ورودی دارد و فیلترینگ برای کاربرهای مختلف فرق می‌کند و یکی از دلایلی که فیلترینگ در کشورهای دیگر مانند ژاپن، آمریکا، اسرائیل و انگلستان تبدیل به مسئله نمی‌شود این است که N – USER را می‌شناسند اما در کشور ما بین کاربر پنج‌ساله و ۵۰ ساله تفاوتی وجود ندارد و فیلترینگ متناسب با کاربر صورت نمی‌گیرد.»<sup>(۱۸)</sup>

همچنین پیشنهاد دیگر ایشان تشکیل یک بانک اطلاعاتی متمرکز و منسجم است مثلاً سایت‌های کاربرمحور در آمریکا تحت سیستم «open Id» تمام اطلاعات وارد

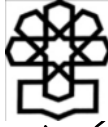


شده کاربران در یک بانک اطلاعاتی متمرکز قرار می‌گیرد و سایت‌های بزرگی مثل یاهو، گوگل، فیس‌بوک و... ملزم هستند اطلاعات کاربران خود را در یک بانک متمرکز ذخیره کنند چراکه در جامعه اطلاعاتی اصلی‌ترین سرمایه، اطلاعات است که نباید در اختیار هر کسی قرار گیرد.

### پی‌نوشت‌ها

۱. مرکز آمار ایران.
۲. پیشین.
۳. مرکز مطالعات و پژوهش‌های جمعیتی آسیا و اقیانوسیه [www.Psri.ac.ir](http://www.Psri.ac.ir)
۴. آخوندان، زهره. رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، ۱۳۸۸.
۵. پیشین.
۶. گزارش کارشناسی دفتر تعالی خانواده، وزارت ورزش و جوانان، اصل گزارش در دفتر مطالعات فرهنگی مرکز پژوهش‌ها، مردادماه ۱۳۹۲.
۷. گفتگوی کارشناسی با آقای مؤمنی‌نسبت کارشناس جرائم رایانه‌ای.
۸. گفتگوی کارشناسی با دکتر مسعود کوثری، استاد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی دوشنبه ۱۷ تیرماه ۱۳۹۲.
۹. مؤمنی‌نسب، پیشین.
۱۰. گفتگوی کارشناسی با خانم نجابتیان، کارشناس دفتر تعالی خانواده در وزارت ورزش و جوانان، مرکز پژوهش‌های مجلس، دوشنبه ۲۸ مرداد ۱۳۹۲.
۱۱. مؤمنی‌نسب، پیشین.
۱۲. گزارش کارشناسی دفتر تعالی خانواده.
۱۳. گفتگوی کارشناسی با مهدی صرامی، کارشناس فعال فضای مجازی، تیرماه ۱۳۹۲.
۱۴. گفتگوی کارشناسی با مسعود امینی، مدیرکل دفتر ازدواج و تعالی خانواده، وزارت

- ورزش و جوانان، مرکز پژوهش‌های مجلس چهارشنبه ۳۰ مرداد ۱۳۹۲.
۱۵. گفتگوی کارشناسی با آقای مسعود فاتح، فعال فضای مجازی.
۱۶. گفتگوی کارشناسی با فروغ نیلچی‌زاده، کارشناس مسائل ازدواج و خانواده، مرکز پژوهش‌ها مردادماه ۱۳۹۲.
۱۷. مؤمنی‌نسب، پیشین.
۱۸. پیشین.



مرکز پژوهش‌ها  
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۲۷۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: آسیب‌شناسی همسریابی اینترنتی در ایران

نام دفتر: مطالعات فرهنگی

تهیه و تدوین: مهدی ادیبان

همکاران اصلی: حجت‌الاسلام عبدالکریم شاهینی، اعظم همتی

ناظران علمی: ایراندخت فیاض، سینا کلهر

مقتاضی: معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی

ویراستار تخصصی: \_\_\_\_\_

ویراستار ادبی: \_\_\_\_\_

واژه‌های کلیدی: \_\_\_\_\_

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۸/۸